

Purim – Megillat Esther Drunken Joy

Simon Wolf

The Shulchan Aruch¹ codifies the obligation, proffered by Rava in the Gemara, to become inebriated on Purim until the point where one cannot differentiate between cursed is Haman and blessed is Mordechai.² In offering an explanation for this practice, the L'vush states that one who reaches such a state of intoxication will certainly be happy (דכשיגיע לשכרות כזה ודאי הוא שמח).³ The Eliya Rabba is taken aback by this requirement and wonders how it could be that Chazal would encourage inebriation to such an extent when the Tanach is replete with warnings of the dangers that such drunkenness poses.⁴ He suggests that since the Mishteh (drinking party) plays such a central role in the Megillah, Chazal saw it fit to commemorate Purim through the vehicle that brought about the Jews' salvation.⁵ Vashti and Haman both met their end at a Mishteh Yayin and therefore by imbibing wine, one will remember the miraculous deliverance that was facilitated through the drinking of wine. This would also specifically require that wine be the means of intoxication and not other forms of alcohol since it in particular facilitates the recollection of the Mishteh which are associated with wine.

In support of this contention is the fact that nearly fifty percent of the appearances of the word Mishteh (מִשְׁתֵּה) in Tanach are found in Megillat Esther.⁶ Of the twenty times that the word occurs in the Megillah, the first fifteen are a part of the narrative of the story of Purim while the other five pertain to the instructions to the Jews for the celebration of Purim. Interestingly, the latter five appearances are all associated with the word Simcha (שמחה - joy or happiness). This would be

in consonance with the idea presented above that the Mishteh or intoxication is associated with or the reason for the happiness one experiences on Purim. Truthfully, not only is the demand for Simcha central to the experience of Purim, but it also permeates the entire month of Adar. "Similar to the way one diminishes their joy upon entering the month of Av, so too when one enters the month of Adar they should increase their experience of happiness."⁷ What exactly is the nature of the happiness being discussed here?

One of the most terrifying verses in the Torah is found in the Tochecha (rebuke) of Parshat KiTavo. There Moshe tells Bnei Yisrael that all these curses and terrible destruction I have described will be unleashed upon you "because you did not serve God, your Lord, in joy and gladness of the heart (בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב) over the abundance of everything."⁸ The Ri B'chor Shor understands "in joy and gladness of the heart" as describing the state of Bnei Yisrael because of that which God provided to them. The indictment of the Pasuk is "you, who were full of joy and gladness of the heart from all the goodness bestowed upon you by God, did not serve God."⁹ Others take it a step further and suggest that there is no obligation to be joyous in one's worship of God, for those who worship God in distress are also doing His will.¹⁰ Rather, there is a quid pro quo (מדה כנגד מדה) being described here. You should have shown gratitude to God for granting and providing you with so much happiness from all the good with which He endowed you. Instead, you failed to accept upon yourself the worship of God and follow God's beneficial and pleasant ways, and therefore, as due retribution, God will compel you to languish under the difficult and bitter yoke of your enemies. On the other hand, the Rabbeinu Bachaye sees "in joy and gladness of the heart" as part of the charges being leveled against Bnei Yisrael.¹¹ The

¹ חייב אינש לבסומי בפורי' עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. הגה: ו"א דא"צ להשתכר כל כך, אלא שישתה יותר מלימודו (כל בו) וישן, ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי. (מהר"ל). ואחד המרבה ואחד הממעט, ובלבד שיכין לבו לשמים. (שו"ע או"ח תרצה, ב)

² אמר רבא: מיחייב אינש לבסומי בפורי' עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ז:). \\\ לאי נוקט עמדה הלכתי או מעשי בענין של השתייה בפורים

³ וצריך להשתכר עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ארורה דזש ברוכה אסתר, אוררים כל הרשעים ברוכים כל היהודים, דכשיגיע לשכרות כזה ודאי הוא שמח, ויש אומרים שאין צריך להשתכר כל כך, שהרבה ממשלות יבואו ע"י שכרות שהוא גורם לגילוי עריות ושפיכות דמים וכמה עבירות זולתן: הג"ה ועיין לעיל סימן תצ"ב וסימן תקפ"ו ס"ב וסימן תקכ"ט סעיף ג' וד': לפיכך לא ישתה אלא מעט יותר מלימודו וישן ומתוך שישן לא ידע בין ארור המן וכו', ואחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכין לבו לשמים: (לבוש או"ח תרצה, ב)

⁴ להשתכר וכו'. וא"ת היאך יחייבו חז"ל מה שזכר בתורה ובנביאים בכמה מקומות השכרות מכשול גדול, וי"ל מפני שכל הניסים שנעשה לישראל בימי אשורוש היו ע"י משתה, כי בתחלה נטרדה ושתי ע"י משתה ובאה אסתר, וכן ענין המן ומפלתו ע"י משתה היין היה, ולכן חייבו חכמים להשתכר (עד) כדי שיהא זכר הנס הגדול בשתיית היין, וכ"כ בתשובת מהר"ל סי' נ"ו כתב צריך להשתכר למצוה ולא לעכב: (אליה רבה תרצה, א וגם מצוטט בביאור הלכה או"ח תרצה ד"ה חייב)

⁵ עיין בהערה 4 \\\ כיון שכל הנס היה על ידי יין, כי בתחלה נטרדה ושתי על ידי משתה ובאה אסתר, וכן ענין המן ומפלתו היה על ידי יין, לכן חייבו חכמים להשתכר ולפחות לשנות יורת מהרגלו, כדי לזכור הנס הגדול. ואמנם היודע בעצמו שישלול אז במצוה מן המצוות בנטיילת ידים וברכה וברכת המזון או שלא יתפלל מנחה או מעריב או שינהג קלות ראש, מוטב שלא ישתכר, וכל מעשיו יהיו לשם שמים: (חיי אדם חלק ב-ג הל' שבת ומועדים כלל קנה, ל)

⁶ המלה משתה מופיע בכל צורותיה 46 פעמים בתנ"ך ומתוכן 20 נמצאות במגילת אסתר (תרשים)

⁷ משכנס אב ממעטין בשמחה וכו' אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: כש משכנס אב ממעטין בשמחה - כך משכנס אדר מרבין בשמחה... (תענית כט.)

⁸ תחת אשר לא עבדת - במקום שהיה לך לעבוד הקב"ה בשמחה ובטוב לבב - שהיה משמחך ומטיב לך ומגדלך על כל, ולא רצית לעבודו. (ר' יוסף בכור שור דברים כח, מז)

⁹ תחת אשר וגו' - גם דבר זה יהא אות ומופת. כיון שהקדוש ברוך הוא מעניש מדה כנגד מדה, מוכח בעליל, שהעונש אינו מקרה ח"ו, אלא אצבע אלקים, ובא הכתוב לומר שכך יהיה עונשם של ישראל, מדה כנגד מדה. יען אשר לא רצית לקבל על עצמך את עבודת אלקיך הטובה והנעימה, תיאלץ לקבל עליך בעל כרחך את עבודת אויביך הקשה והמרה. בשמחה ובטוב לבב - רש"י הירש מפרש, שאין הכוונה לשמחת העבודה, שהרי גם העבד את בוראו במצוקה אף הוא עושה את רצונו; אלא פירושו שהיית שמח וטוב לב מתוך שסיפק ה' לך כל טוב והיית צריך להכיר טובה על כך, ואתה לא עבדת את הקב"ה, על כן תיאלץ להיות עבד משועבד מתוך רעב וחוסר כל. (רד"ך הפומן דברים כח, מז)

¹¹ תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה. אישימונו הכתוב בעבדו השי"ת ולא היתה העבודה בשמחה, לפי שחייב האדם על השמחה בהתעסקו במצוה, והשמחה במעשה המצוה מצוה בפני עצמה, מלבד השכר שיש לו על המצוה יש לו שכר על השמחה, ועל כן יעניש בכאן למי שעובד עבודת המצוה כשלא עשה בשמחה, ולכן צריך שיעשה אדם המצות בשמחה ובכוונה שלמה, וכן אמרו במדרש רות. (רות רבה ה, ו) אלו היה יודע ראונו שהקב"ה מכתוב עליו: (בראשית לז, כא) "וישמע ראונו ויצלחו מידם". בכתפו היה מוליכו לאביו, ואלו היה יודע אהרן שהקב"ה מכתוב עליו: (שמות ד, יד) "וראך ושמח בלבבו", בתופים ובמחולות היה יוצא לקראתו, ואלו היה

Torah indicts people who serve God, but do not do so joyfully. That is because a person is not obligated to merely carry out God's commands, but is required to do so gladly, in a happy frame of mind. Experiencing and expressing joy when performing any of God's commandments is an independent Mitzva, meriting additional reward above and beyond the fulfillment of the commandment itself. That is why one may be punished for failing to worship God with a joyful heart and therefore one is required to perform God's commandments with full intent and happiness (בשמחה ובכוונה שלמה). This charge is echoed by the verse in Tehillim, "worship God in gladness (עבדו את יְקוֹק בְּשִׂמְחָה); come into His presence with exultation."¹² Given the severity of the punishment from failing to do so, indicates that the attitude with which one serves God is fundamental and integral to the fulfillment of God's commands.

The Sokachover Rebbe in his introduction to the Eglei Tal (אגלי טל), his work on the thirty-nine Melachot of Shabbat, describes his views as to the proper approach to learning Torah, much of which he gleaned from the Kotzker Rebbe, his father-in-law and Rebbe.¹³ There he states that not everyone is able to learn Torah Lishma (for the sake of the Torah itself), but nevertheless, Chazal have indicated that one should still learn and perform Mizvot Lo Lishma because that will eventually lead to one being able to do them Lishma (מתוך שלא לשמה בא לשמה). He then notes that he has heard some people mistakenly proffer that one who garners joy and happiness from his insights on and learning of the Torah thereby diminishes from their learning being purely Lishma. True learning Lishma would be done stoically and only for the sake of the Mitzva, because the experience of joy and happiness exposes and points to ulterior personal motives underlying one's learning. Notwithstanding that he does concede that someone who learns Torah only for the intellectual satisfaction and joy, and not because of the Mitzva, is considered learning Lo Lishma, he bemoans that this view is a tremendous misconception and that nothing could be farther from the truth. The proper and genuine Mitzva of learning Torah is done with joy and happiness because that causes the Torah to be "absorbed" into the person engaged in its study and that happiness is the sustenance and feedstock for a person's good inclination (יצר הטוב). Joy reflects an obsession and oneness with the Torah (דבקות)

(בתורה) rather than perverted intent. One who enjoys their learning has attained the highest level of learning Lishma, they are shrouded in holiness, because joy, in this context, is also a Mitzva. Once again here, the Pasuk in Tehillim confirms this attitude when it states, "The teaching of God is perfect, renewing the soul (תִּזְרַת יְקוֹק תְּמִימָה מְשִׁיבַת) ... The precepts of God are just, rejoicing the heart (פְּקוּדֵי יְקוֹק יִשְׂרָאֵל מְשַׂמְחֵי לֵב)..."¹⁴

The Kuzari, in exploring the proper way in which one should conduct themselves religiously, discusses the appropriate place for joy in that lifestyle. The general guiding principle he proposes is that our Torah is divided between the emotions of fear, love, and joy (היראה והאהבה), by each of which one can approach God. One's contrition on a fast day does not bring one any closer to God than the joy one experiences on the Shabbat and holy days, assuming one's joy is precipitated by a proper intent. Just as prayers demand thoughtfulness and devotion, so too the enjoyment of God's Mitzvot and Torah require those same traits. That should lead one to experience happiness with the Mitzva itself, spawned from a love of the God who commanded it and the goodness He bestowed upon the individual through it. If that joy leads one so far as to sing and dance, it is transformed into service of God and engenders a bond between oneself and the Divine. God did not leave the appropriate balance of these matters to man's intuition, but laid down decisive injunctions concerning them, since it is not in the power of mortal man to apportion to each faculty of the soul and body its right measure, nor to decide what amount of rest and exertion is good.

Later on, in discussing the proper balance of emotions promoted by the Torah, The Kuzari notes that love and fear have their proper place and are subject to the same measured laws of the Torah that are found by other Mitzvot. That is because the joy experienced on Shabbat and holy days, if left unchecked, could deteriorate into frivolity, debauchery and idleness, causing one to fail to perform that which is expected of them. Similarly, fear should not go so far as to despair one of attaining forgiveness or cause one to spend their entire life wallowing in dread. This would put the individual in transgression of God's command to experience joy in all that He has provided to sustain that person (וְשִׂמְחָתְךָ בְּכָל־הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ)

¹² יודע בועז שהקב"ה מכתוב עיו: (רות ב, יד) "ותאכל ותשבע ותותר", עגלים פטומים היה מאכילה. (רבינו בחיי דברים כח, מז)

¹³ עבדו את יְקוֹק בְּשִׂמְחָה בְּאוֹ לְפָנָיו בְּרִנָּה: (תהלים קב) הפעם אודה ה', אשר מיושבי בית המדרש שם חלקי. ומעודי ממבקשי חכמת התורה הייתי. ועוד כד הוינא טליא למדני אדוני אבי מורי ורבי זצ"ל דרכי פלפול. וכד הוינא כבר עשר חידושים חידשתי. אחר-כך נכנסתי לפני ולפנים לבית חמי אדוני מורי ורבי

www.swdaf.com

¹⁴ זצ"ל מקאצק, מקור החכמה והתבונה. ממנו דרכי העיון למדתי, וממנו נתוודעתי מה ייקרא חידושי תורה באמת. כי לא כל הפלפולים חידושים המה, ולא יאומן כי יסופר, השגחה גדולה אשר השגיח עליי בעינא פקיא גם בענין סדר הלימוד וחידושים... (הקדמה לאגלי טל)

תִּזְרַת יְקוֹק תְּמִימָה מְשִׁיבַת גִּפְשׁ עֲדוּת; יְקוֹק נֶאֱמָנָה מְחַכֵּמַת פִּתִּי: פְּקוּדֵי יְקוֹק יִשְׂרָאֵל מְשַׂמְחֵי לֵב מֵצוֹת יְקוֹק צְבִיחָה מְאִירַת עֵינָיִם: (תהלים יט, ח-ט)

It would also diminish one's appreciation for God's bounties since gratitude is directly correlated with the joy experienced (כי) (השבח הולך אחרי השמחה) and this would result in the person conducting themselves in the manner that is alluded to in the verse: "because you did not serve God, your Lord, in joy and gladness of the heart (בשמחה ובטוב לבב) over the abundance of everything, therefore you will instead serve your enemies..."¹⁵ This balance proposed by the Kuzari is eloquently expressed in the Gemara Berachot.¹⁷ There, the Gemara is perplexed by the verse, "Serve God in awe; rejoice in trembling (אִלּוּי־וַיִּרְעַדְהָ)"¹⁸ which seems to pair together the contradictory emotions of joy and fear. In order to resolve this paradox, it quotes Rabba's explanation of the Pasuk that in the place where there is rejoicing, it should be mitigated by trembling.¹⁹ Unbridled and unchecked joy leads to frivolity, whereas rejoicing accompanied by trembling results in a measured and proper atmosphere that produces constructive happiness.

The Gemara in Berachot quotes a Braitā that explains the proper state of mind one must enter in preparation for prayer. "The Sages taught: One may neither stand to pray from an atmosphere of sorrow nor from an atmosphere of laziness, nor from an atmosphere of laughter, nor from an atmosphere of conversation, nor from an atmosphere of frivolity, nor from an atmosphere of purposeless matters. Rather, one should approach prayer from an atmosphere imbued with the joy of a Mitzva."²⁰ In defining what is meant by the joy of a Mitzva, Tosafot suggests the learning of Torah or the recitation of praises of God.²¹ This would comport with the Kuzari's position that there is a mutualism between gratitude, praise and joy.

The Gemara in Shabbat says something similar with regards to engendering the resting of the Divine presence (שכינה שורה). It poses a contradiction between two verses in Kohelet, one of which extolls happiness (וְשִׂמְחָתִי אֲנִי אֶת־) וְלִשְׂמֹחָה מֵה־) and another that pans joy (זֶה עֵשָׂה).²² The resolution suggested by the Gemara is that the positive verse refers to Simcha of a Mitzva whereas the negative verse concerns Simcha without a Mitzva. It then concludes that the praise of joy mentioned here is "to teach you that the Divine presence rests upon an individual neither from an atmosphere of sadness, nor from an atmosphere of laziness, nor from an atmosphere of laughter, nor from an atmosphere of frivolity, nor from an atmosphere of idle conversation, nor from an atmosphere of idle chatter, but rather from an atmosphere imbued with the joy of a Mitzva."²⁴

Upon the completion of the consecration of the Beit HaMikdash and the celebration of Sukkot, Shlomo HaMelech sends the people in attendance home. The verse testifies that all who left this event went home "joyful and glad of heart (שְׂמִיחִים וְטוֹבֵי לֵב) over all the goodness that God had shown to His servant Dovid and to His nation Yisrael."²⁵ In the Gemara in Shabbat, it dissects this Pasuk and explains the significance of each part of the verse.²⁶ Explicating on the word "joyful (שְׂמִיחִים)," the Gemara says that the reason for that joy was a result of their experiencing the aura of the Divine presence (שנהנו מזיו השכינה).²⁷ How does the Gemara know this? When Bnei Yisrael departed from the Temple, many of them had up to a two week journey to return home,²⁸ nevertheless, the Pasuk states that they all returned home "joyful and glad of heart (שְׂמִיחִים וְטוֹבֵי לֵב)." How could that be? It is interesting to note that this combination

¹⁵ וְשִׂמְחָתִי בְכָל־הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן־לִי יְהוָה וְלִבְיָדָי אֶת־הַיָּקָר וְהַגָּד אֲשֶׁר בְּקִרְבִּי: (דברים כו,יא)
¹⁶ תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־עֲבַדְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מְרֵב כָּל־יְעַבְדְתָּ אֶת־אֱלֹהֵי אֲשֶׁר יִשְׁלַחֲנוּ בְּךָ בְּרָעִיב וּבְצִמָּא וּבְעֵרִים וּבְחֶסֶר כֹּל וְנָתַן עַל בְּרַזְלֵךְ עַל־צִוְאוֹתַי עַד הַשְּׂמִימָה אֶתְךָ: (דברים כח,מז-מח)
¹⁷ מֵאֵי וְיִגְלוּ בְרַעְדָה? אָמַר רַב אָדָא בַר אַבָּה בַר מִתְנָא אָמַר רַבֵּה בַמְקוֹם גִּילָה שֶׁם תַּהָא רַעְדָה. (ברכות ל:)
¹⁸ עֲבַדוּ אֶת־יְהוָה בְּיִרְאָה וְגִילוֹ בְּרַעְדָה: (תהלים ב,יא)
¹⁹ עֵינַי תוֹדִי' בַּמְקוֹם גִּילָה בְּרַכּוֹת לֹא. שִׁמְפֵּר שֶׁ אֵת הַפְּסוּק כְּפִשּׁוּטוֹ: בַּמְקוֹם גִּילָה שֶׁם תַּהָא רַעְדָה - פִּשּׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא עֲבָדוֹ אֵת ה' בִּירְאָה וּכְשִׁיבָא יוֹם רַעְדָה תִּגְלוֹ וְהִכִּי מְפֹרֵשׁ בִּירוּשָׁלַיִם עֲבָדוֹ אֵת ה' בִּירְאָה הֵייוֹן תְּפִלָּה דְאִיקְרִי עֲבוּדָה כְּדַתְנִיָּא בִּסְפָרִי (פ' עקב) וְלַעֲבָדוֹ בְּכָל לַבְבֵּכֶם זֹו תְּפִלָּה.
²⁰ תַּנּוּ רַבְנֵי: אֵין עוֹמְדִין לַהֲתַפְּלֵל לֹא מִתּוֹךְ עֲצוּבוֹת, וְלֹא מִתּוֹךְ עֲצוּלוֹת, וְלֹא מִתּוֹךְ שַׁחוּק, וְלֹא מִתּוֹךְ שִׂיחָה, וְלֹא מִתּוֹךְ קִלּוֹת רֹאשׁ, וְלֹא מִתּוֹךְ דְּבָרִים בְּטָלִים אֲלֵא מִתּוֹךְ שִׁמְחָה שֶׁל מִצְוָה (ברכות לא).
²¹ אֲלֵא מִתּוֹךְ שִׁמְחָה - כַּגֹּן דְּבָרֵי תַנְחוּמִים שֶׁל תּוֹרָה; כַּגֹּן סְמוּךְ לַגְּאוּלוֹת מְצָרִים, אוֹ סְמוּךְ לַתַּהֲלָה לְדוֹד שֶׁהוּא שֶׁל שַׁבָּח וְתַנְחוּמִין, כַּגֹּן רַצוֹן יִרְאוּ יֵשׁעָה, שׁוֹמֵר ה' אֵת כֹּל אוֹהֲבֵיו, וְכַגֹּן מִקְרָאוֹת הַסְּדוּרוֹת בַּתְּפִלָּה עֲרֵבִית: כִּי לֹא יִטוֹשׁ ה' אֵת עַמּוֹ, וְכִזְעָא בְהֵן. (רש"י ד"ה אֲלֵא מִתּוֹךְ שִׁמְחָה בְּרַכּוֹת לֹא.) ׀ רַבֵּן עֲבָדֵי כַמִּתְנִיתִין - וְכוּתִייהוּ ק"ל וְלֹכֵן אֵין מִתְּפַלְּלִין מִתּוֹךְ קִלּוֹת רֹאשׁ וּשְׁחוּק אֲלֵא מִתּוֹךְ כּוּבַד רֹאשׁ וּשִׁמְחָה שֶׁל מִצְוָה כַּגֹּן שֶׁעַסְק דְּבַבְרֵי תּוֹרָה וְלֹכֵן נִהְגוּ לְמִר פְּסוּקֵי דְזַמְרָה וְאִשְׁרֵי קוּדֵם תְּפִלָּה. (תוֹד"ה רַבֵּן עֲבָדֵי בְּרַכּוֹת לֹא).
²² וְשִׂבְחָתִי אֲנִי אֶת־הַשְּׂמִיחָה אֲשֶׁר אֵין־טוֹב לְאָדָם תַּחַת הַשָּׁמַשׁ כִּי אִם־לְאָכּוֹל וּלְשִׂתּוֹת וְלִשְׂמוֹחַ וְהוּא יְלֹנֵנוּ בְּעַמְלּוֹ: מֵי חַיִּי אֲשֶׁר־נִתְּנָלּוּ הָאֱלֹקִים תַּחַת הַשָּׁמַשׁ: (קהלת ח,טו)
²³ לְשַׁחוּק אֲמַרְתִּי מְהוֹלָל וְלִשְׂמֹחָה מֵה־עֵשָׂה: (קהלת ב,ב)
²⁴ וְמֵאֵי דְבָרֵי סוֹתְרִין זֶה אֵת זֶה? - כְּתִיב טוֹב כַּעַס מִשְׁחוּק וְכִתִּיב לְשַׁחוּק אֲמַרְתִּי מְהוֹלָל... כְּתִיב וּשְׁבַחְתִּי אֵין אֵת הַשְּׂמִיחָה וְכִתִּיב לְשַׁמְחָה מֵה־זֶה עֵשָׂה. לֹא קְשִׁיָּא, טוֹב כַּעַס מִשְׁחוּק - טוֹב כַּעַס שְׂכוּעַס הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם זֶה, מִשְׁחוּק

שִׁמְשַׁח הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַרְשָׁעִים בְּעוֹלָם זֶה. וּלְשַׁחוּק אֲמַרְתִּי מְהוֹלָל - זֶה שַׁחוּק שִׁמְשַׁח הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם הַבָּא. וּשְׁבַחְתִּי אֵין אֵת הַשְּׂמִיחָה - שִׁמְחָה שֶׁל מִצְוָה, וּלְשִׁמְחָה מֵה־זֶה עֵשָׂה - זֹו שִׁמְחָה שְׂאִינָה שֶׁל מִצְוָה. לְלַמֶּדְךָ שְׂאִין שְׂכִינָה שׁוֹרָה לֹא מִתּוֹךְ עֲצוּבוֹת וְלֹא מִתּוֹךְ עֲצוּלוֹת וְלֹא מִתּוֹךְ שַׁחוּק וְלֹא מִתּוֹךְ קִלּוֹת רֹאשׁ וְלֹא מִתּוֹךְ שִׂיחָה וְלֹא מִתּוֹךְ דְּבָרִים בְּטָלִים, אֲלֵא מִתּוֹךְ דְּבַר שִׁמְחָה שֶׁל מִצְוָה, שְׂנֵאֲמַר וְעַתָּה קְחוּ לִי מִנְּגַן וְהִיָּה כַּנְּגַן הַמְּנַגֵּן וְתִהִי עֲלוֹי יָד ה'. אָמַר רַב יְהוּדָה: וְכֵן לְדַבְרֵי הַלְכָה. אָמַר רַבָּא: וְכֵן לְחַלּוֹם טוֹב. אֵינִי? וְהֵאֲמַר רַב גִּידֵל אָמַר רַב: כֹּל תַּלְמִיד חֹכֵם שׁוֹיִשֵּׁב לִפְנֵי רַבּוֹ וְאֵין שְׁפִתּוֹתָיו נוֹטְפוֹת מֵר - תְּכוּנָה, שְׂנֵאֲמַר שְׁפִתּוֹתָיו שׁוֹשִׁינִים נְטוּפוֹת מִזֵּר עֲבָר, אֵל תְּקִרֵי מוֹר עֲבַר אֲלֵא מִר עוֹבֵר, אֵל תְּקִרֵי שׁוֹשִׁינִים אֲלֵא שׁוֹשִׁינִים! לֹא קְשִׁיָּא, הָא - בְּרַבְּהָ וְהָא - בַּתְּלַמִּיד. וְאֵיבֵעִית אֵימָא: הָא וְהָא בְּרַבְּהָ, וְלֹא קְשִׁיָּא, הָא - מְקַמֵּי דְלַתְּפַח, הָא - לַבְתַּר דְּתַפְּחָה. כִּי הָא דְרַבְּהָ, מְקַמֵּי דְתַפְּחָה לְהוּ לְרַבְּהָ אָמַר מִילַת דְּבַדִּיחוּתָא, וְבַדְחִי רַבֵּן. לְסוּף יִתִּיב בְּאֵימָתָא וְתַפְּחָה בְּשִׁמְעָתָא. (שַׁבַּת ל:)
²⁵ בְּיוֹם הַשְּׂמִינִי שָׁלַח אֶת־הָעָם וַיְבָרְכוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיִּלְכוּ לְאַהֲלֵיהֶם שְׂמִיחִים וְטוֹבֵי לֵב עַל כָּל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְדָוִד עַבְדּוֹ וְלִישְׂרָאֵל עַמּוֹ: (מלכים א ח,טו) וְדַבְרֵי הַיָּמִים ב' ז,י'
²⁶ וְהֵייוֹן כְּדִתִּיב בְּיוֹם הַשְּׂמִינִי שָׁלַח אֵת הָעָם וַיְבָרְכוּ אֵת הַמֶּלֶךְ וַיִּלְכוּ לְאַהֲלֵיהֶם שְׂמִיחִים וְטוֹבֵי לֵב עַל כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְדָוִד עַבְדּוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ: וַיִּלְכוּ לְאַהֲלֵיהֶם - שִׁמְצָאוּ נְשׁוּתֵיהֶן בְּטַהֲרָה. שְׂמִיחִים - שְׂנֵהוּ מִזֵּי הַשְּׂכִינָה. וְטוֹבֵי לֵב - שְׂנֵתַעֲבָרוּ נְשׁוּתֵיהֶן שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וַיִּלְדָה זָכָר. עַל כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְדָוִד עַבְדּוֹ (וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ, לְדָוִד עַבְדּוֹ) - שִׁמְחָה לֹו עַד אוֹתוֹ עוֹן, וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ - דֹּאחִיל לְהוּ עוֹן דְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. (שַׁבַּת ל:)
²⁷ וּפְדוּיָי: יְקָן יִשְׁבּוּן וַיָּבִאוּ צִיּוֹן בְּרָנָה וְשִׁמְחַת עוֹלָם עַל־רֹאשָׁם שִׁשּׁוֹן וְשִׁמְחָה יִשְׁיִגוּ וְנָסוּ: וְגוֹן וְנָעְהוּ (יִשְׁעִיהוּ לֵה,י) ׀ תּוֹדִיעֵנִי אֲרַח חַיִּים שְׁבַע שְׂמִחוֹת אֶת־פְּנֵיךָ נַעֲמוֹת בְּיַמֵּיךָ: גַּצִּחַ: (תהלים טז,יא) ׀ שְׂמִחוּ בְּיִקְוֶה וְגִילוּ צְדִיקִים וְהִרְנִינוּ כָּל־יִשְׂרָאֵל: (תהלים לז,יא) ׀ אֲרוּ זַעַר לְצִדִיק וְלִישְׂרָאֵל יִלְבֵּשׁ שְׂמִיחָה: שְׂמִיחָה צְדִיקִים בְּיִקְוֶה וְהוֹדוּ לְזִכְרֵךְ קִדְשֵׁךְ: (תהלים צז,יא-יב)
²⁸ בְּשִׁלְשָׁה בְּמַרְחָשׁוֹן שׁוֹאֲלִין אֵת הַגְּשָׁמִים. רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: בְּשִׁבְעָה בּוֹ, חֲמֵשֶׁה עֶשֶׂר יוֹם אַחַר הַחֹג, כְּדִי שִׁיגֵי אַחֲרוֹן שְׁבִיִּשְׂרָאֵל לְנֹהַר פֶּרֶת. (תענית י'. מִשְׁנָה א,ג.)

of joy and a glad heart (שמחים וטובי לב) only appears twice in Tanach. Once in the verse just cited and the other time in describing Haman's comportment upon exiting the first Mishteh with Achashverosh and Esther. "On that day Haman exited happy and glad hearted (שמח וטוב לב)..."²⁹ Though in that case, not a moment later, Haman's demeanor suddenly changes. "...But when Haman saw Mordechai in the palace gate, and Mordechai did not rise or even stir on his account, Haman was filled with rage at him." All that joy was fleeting and in a flash, it dissipated. Why? Chazal clearly saw these two instances as a contrasting parallel. Haman's joy came from selfish narcissism; it was the temporal happiness of power, pride and accomplishment and self-aggrandizement. The type of joy that is ephemeral and can be erased in a moment by the insubordination of another. Clearly then, the joy experienced by Bnei Yisrael in the time of Shlomo HaMelech had to be different since it lasted and affected everyone equally. It had to be a long-lived happiness that comes from being attached or united with something more eternal; a spiritual joy that connects one to the Almighty and not the elusive mortal happiness of man.³⁰

Returning now to the Megillah, in the narrative of the story the word Mishteh always appears alone or with the modifier "Yayin (wine)." It describes parties, full of frolicking, drinking, debauchery and frivolity; the type of activities and environments that the Tanach eschews and warns one to avoid. In order to best commemorate the miraculous salvation of Purim, the Megillah suggests that Purim be celebrated with a Mishteh as its centerpiece in order to recall the events and means by which God brought about the Jews' deliverance. The only issue is that a Mishteh

brings with it all the negative associations that pervade the story of the Megillah. In order to avoid this pitfall, Mordechai and Esther in their instructions to celebrate Purim conjoined the Mishteh with Simcha. As has been explained above true Simcha only comes from religiously purposeful joy; Simcha of a Mitzvah or happiness connected to the spiritual and Divine. Without that aspect, it is only momentary joy that can be upset or undermined in a flash.

As opposed to Chanuka, the Seuda, feast, of Purim is central to the celebration of the day.³¹ The centrality of the Mishteh to the unfolding story of the Megilla and the miraculous salvation from annihilation demand a day that includes physical rejoicing. That includes celebrating and enjoying oneself in the company of others and with those less fortunate.³² The Rambam describes the charge of feasting on Purim in the following manner, "What is the nature of our obligation for this feast? A person should eat meat and prepare as attractive a feast as his means permit. He should drink wine until he becomes intoxicated and falls asleep from that stupor..."³³ Shortly afterwards, the Rambam qualifies this demand with, "It is preferable for a person to be more generous with his donations to the poor than to be lavish in his Purim feast or in sending portions to his friends. For there is no greater and more splendid happiness than to gladden the hearts of the poor, the orphans, the widows, and the converts. One who brings happiness to the hearts of these unfortunate individuals resembles the Divine Presence, as Yishayahu describes, '(the great and almighty God tends to and) revives the spirit of the lowly and those with broken hearts.'³⁴³⁵ The true and primary joy of Purim is

²⁹ ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב ונראה המן את-מרדכי בשער המלך ולא קם ולא יצע מלפניו וימלא המן על-מרדכי חמה: (אסתר ה, ט)

³⁰ וכן אמרו בויתקרא רבה (פרשה כ"ז), אמר רבי אלעזר ברבי מנחם ונחל עדנך תשקם (תהלים ל"ט), אין כתיב כאן אלא ונחל עדנך, מכאן שכל צדיק וצדיק יש לו עדן בפני עצמו, וזה ירמוז להשגה שישג כל אחד מתארי השלמות אשר בו יתברך, כמו שבראנו בפרק ט"ו מזה המאמר. ונקראת עדן בעבור כי הערבות והשמחה והתענוג האמתי אינו אלא בהשגה בלבד, לפי שאמר הערבות כלם פוסקים וכלים ותפסק בהכרח השמחה שבהם, ועוד כי ברבות טובתם הוא סבת הפסדם, כי מי שיתענג במאכל או במשתה כשמרבה לאכול או לשתות יצטרך ויקוץ בהם בלי ספק, וכן בכל שאר התענוגים הגשמיים, ואין תענוג ושמחה מתמדת אלא בהשגת הדבר הרוחני, וכל שכן כשיהיה הדבר ההוא בלתי בעל תכלית, כי כל מה שתגדל ההשגה תתוסף השמחה ויתרבה התענוג ולא יפסק, ולפי שהיו תארי השלמות אשר בו יתברך בלתי בעלי תכלית, הנה ימצאו בו לפי זה השגות בלתי בעלות תכלית, ולזה יתייבב שימשכו לאותן ההשגות שמחות בלתי בעלות תכלית, וזהו שאמר הכתוב שובע שמחות את פיך (תהי' טז, יא), ר"ל רבוי שמחות כפי רבוי ההשגות אשר בך. ולמה שהיו כל ההשגות אשר בו יתברך בלתי בעלות תכלית בחשיבות ובנעימות, והם נצחיות כמו שאמר בפרק ל"ה מזה המאמר, לזה סיים נעימות בימיך נצח (ספר העיקרים מאמר ב פרק ל)

³¹ ומפני שלא נמסרו ישראל באותו זמן ביד מושל אחד שהיה מושל עליהם להריגה כמו שהיה בימי המן, אלא שבאו האויבים עליהם למלחמה ולא בקשו מהם אלא ההכנעה, ולהיות ידם נתקפה על ישראל ולהעבירם על דתם, כידוע ממעשה אנטיוכס שלא זר עליהם להרוג ולהשמיד רק צרות ושמדות כדי להמיר דתם, כדרך המלכים המנצחים זה את זה וכובשין אחד מדינות חבריהם ומכריחין לאמונתן, ואם היו ישראל מכניעים להם להיות כובשים תחת ידם ולהעלות להם מס וחוזרים לאמונתם חלילה, לא היו מבקשים יותר, אלא שנתן השם יתברך וגבר, די ישראל ונצחו, לנכר אלא קבועם אלא להלל ולהודות, ולא למשתה ושמחה, כלומר כיון שהם רצו למנוע אותנו מזה לכפור בדת ח"ו, ובעזרתו יתברך לא הפיקו זממם וגברו ידיו, לכך קבעו אותם לחזור ולשבח ולהודות לו על שהיה לנו לאלקים ולא עזבנו מעבודתו, אבל בימי המן

שהיתה הגזירה להרוג ולהשמיד את הגופות שהוא ביטול משתה ושמחה, ולא את הנפשות שאפילו המירו דתם ח"ו לא היה מקבל אותם, לכך כשנצלו ממנו קבעו להללו ולשבחו יתברך גם כן על ידי משתה ושמחה, הלך ריבוי הסעודות שעושין בחנוכה אין אלא סעודות הרשות. ויש אומרים שגם בחנוכה יש קצת מצוה בריבוי הסעודות, וכן נוהגין באלו המדינות, והטעם משום דבאותם הימים היה גם כן חנוכה המזבח^(כ) שבמדבר, ונוהגין לומר זמירות ושבחות באותן סעודות ואז הוו סעודות מצוה. ויש אומרים שיש לאכול גבינה וחלב באותן סעודות שהם מפילין שינה על האדם, זכר לנס שנעשה בחלב שהאכילה יהודית את האויב: (לבוש או"ח תרע"ב, א) אבל בימי המן וכו'. והט"ז [שם] חילק דבימי המן הנס מפורסם להצלת נפשות לכך יש שמחה בעולם הזה, משא"כ בחנוכה אף שהישועה היתה במלחמה מכל מקום לא היה מפורסם על צד הנס רק בנרות. והב"ח [ט"ז] חילק דבפורים הגזירה היתה על שנהנו מסעודת רשע, ובחנוכה גזירה היתה על שהתרשלו בעבודה: (אליה רבה תרע"ט)

³² ולפי הנס הזה קבעו בו יום לעשות בו שמחה גופנית שלמה והוא שמחת האדם בעצמו ושמחת האוהבים ושמחת העניים כי כן ראוי לכל בעל מדות טובות להיטיב לעצמו ולאוהבים ולאבינים כל אחד מהם כראוי לו והוא שקבעו יום משתה ושמחה ומשולח מנות איש לרעהו ומתנות לאבינים. (ספר מלמד התלמידים פרשת זכור)

³³ כיצד חובת סעודה זו שייאלב בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו, ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרות. וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות של בשר או שני מיני תבשיל או שני מיני אוכלין לחבירו שנאמר (אסתר ט) ומשלוח מנות איש לרעהו שתי מנות לאיש אחד, וכל המרבה לשלוח לרעים משובח, ואם אין לו ג מחליף עם חברו זה שולח לזה סעודתו זו שייאלב בשר ויתקן סעודה כדי לקיים ומשלוח מנות איש לרעהו. (רמב"ם הלכות מגילה ב, טו)

³⁴ כ"ה אָמַר רַם וְנִשְׂא שְׁכָן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוּ מֵרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכֵּן וְאֶת־דָּבָר וְאֶשְׁפַּל־רוּחַ הַחַיִּיתוּ רֹחַ שְׁפִלִים וְלִהְיוּ לְבַיִת נִדְכָּאִים: (ישעיהו נז, טו)

³⁵ מוטב לאדם להרבות במתנות אבינים מלהרבות בסעודותו ובשלוח מנות לרעים, שאין שם שמחה גדולה ומפארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האמלים האלו דומה לשכינה שנאמר (ישעיהו נז) להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים. (רמב"ם הלכות מגילה ב, יז)

found in emulating Godliness not gluttony and base drunkenness.

Chazal point this out in their interpretation of the verse in the Megilla that highlights the relief and ecstasy experienced by those that were saved from the diabolical plans of Haman, "The Yehudim had light and gladness, and joy and honor (לְיְהוּדִים) (הַיְתָה אֹרֶה וְשִׂמְחָה וְשִׂשׂוֹן וְיִקָּר: "36 Rav Yehuda says: 'Light (אֹרֶה)' refers to the Torah... 'Gladness (וְשִׂמְחָה)' refers to Yom Tov... 'Joy (וְשִׂשׂוֹן)' refers to circumcision... 'Honor (וְיִקָּר)' refers to Tefillin..."³⁷ Their celebration revolved around Mitzvot that focus on and enhance one's connection with God. Whether it was a religious revival or just an outpouring of excitement and gratitude, according to Chazal, it must have manifest itself in a spiritual manner because that is what underlies true and lasting happiness.

The challenge faced by many on Purim is that they experience Mishteh, but not Mishteh V'Simcha. The main cause for this is the conflation of true happiness with fleeting frivolity and fun. Many point to this as being the pivotal difference between debased drunkenness and uplifting spirituality that can be experienced on Purim. The Eliya Raba succinctly summarizes that there is no Mitzva of frivolity on Purim, just the joy associated with the performance of God's will – as was elucidated earlier by the Rabbeinu Bachaye and the Eglei Tal.³⁸ In addition, the Meiri explains that "one is obligated to increase their joy, feasting and drinking on this day until he lacks for nothing, nevertheless we are not commanded to get drunk and debase ourselves through this happiness, since we were not charged to experience happiness of debauchery and nonsense, but rather joy of pleasure through which we reach love of God and gratitude for the miracles He has done on our behalf..."³⁹ When done properly, (וְגִילוֹ בְרַעְדָּה) rejoicing accompanied by trembling results in a measured and proper atmosphere that produces constructive happiness, then one who reaches such a state of intoxication will certainly be happy

(דכשיגיע לשכרות כזה ודאי הוא שמח) which will lead to recognition and appreciation of God since gratitude is directly correlated with the joy experienced (כי השבח הולך אחרי השמחה).

This correlation is highlighted when Yishayahu describes the future redemption which will bring in its wake happiness (שְׂמֵחָה) and joy (שִׂשׂוֹן) because of experiencing the Divine and which in turn will result in gratitude and celebration:

וּפְדוּיֵי יְקוּק יִשְׁבּוּ וְבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחָת עוֹלָם עַל-רֵאשֵׁם שִׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִשְׂגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וְאַנְחָה:

And those redeemed by God shall return, and they will come rejoicing in song to Tzion, crowned with everlasting happiness. They shall attain joy and happiness, while sorrow and sighing flee.⁴⁰

כִּי-נָחַם יְקוּק צִיּוֹן נָחַם כָּל-חֲרָבֹתֶיהָ וַיִּשֶׂם מִדְּבָרָהּ כְּעֵדן וְעֵרְבָתָהּ כְּגֹן-יְקוּק שִׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה: מִצָּא בָּהּ תוֹדָה וְקוֹל זְמֵרָה:

For God has comforted Tzion, comforted all her ruins; He has made her wilderness like Eiden, her desert like the Garden of God. Joy and happiness shall abide there, thanksgiving and the sound of music.⁴¹

When done properly, the experience of Mishte and Simcha on Purim affords us the unique opportunity to taste a piece of the future Geula and to utilize this respite from the mundane to joyously offer unbridled gratitude through happiness to God. Let us seize the moment, experience a spiritually uplifting Purim and be able to wholeheartedly say:

מְזִמּוֹר לְתוֹדָה הִרְעִינוּ לִיקוּק כָּל-הָאָרֶץ: עֲבָדוּ אֶת-יְקוּק בְּשִׂמְחָה בָּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּה:

A psalm of praise and thanksgiving: Raise a shout to God, all the earth. Worship God in gladness; come into His presence with exultation..."⁴²

Shabbat Shalom and Purim Sameach

³⁶ לְיְהוּדִים הַיְתָה אֹרֶה וְשִׂמְחָה וְשִׂשׂוֹן וְיִקָּר: (אסתר ח, טז)
³⁷ לְיְהוּדִים הַיְתָה אֹרֶה וְשִׂמְחָה וְשִׂשׂוֹן וְיִקָּר, אָמַר רַב יְהוּדָה: אֹרֶה - זוּ תוֹרָה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר כִּי נִרְמָזוּ וְתוֹרָה אוֹר. שִׂמְחָה - זֶה יוֹם טוֹב, וְכֵן הוּא אוֹמֵר וְשִׂמְחָת בְּחַגְךָ, שִׂשׂוֹן - זוּ מִלָּה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר שֶׁשׁ אֲנִי עַל אֲמַרְתְּךָ יִקָּר - אֵלּוּ תַפְלִין, וְכֵן הוּא אוֹמֵר וְרָאוּ כָל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא לְעַלְיָן וְיִרְאוּ מִמֶּךָ וְתִנְיָ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגְּדוֹל אוֹמֵר: אֵלּוּ תַפְלִין שֶׁבְרָאשׁ. (מגילה טז:)

³⁸ עֵין הַעֲרִיט 3-5 || בֵּין אֲרוֹר וְכו'. דֹּארוֹר הַמֵּן וְבוֹרֵךְ מֵרַדְכִי שׁוֹיֵן בְּגִמְטְרִיא, וְשִׁיבּוֹר בְּקַל טוֹעָה בְּחִשְׁבוֹן. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שְׁפִיטָה הִיא שֶׁעַל הַבַּיִת אֶחָד עוֹנִין אֲרוֹר הַמֵּן וְעַל בַּיִת אֶחָד בּוֹרֵךְ מֵרַדְכִי וְצוֹרֵךְ צִלּוֹתָא שְׁלָא לְטַעוֹת. וְעֵינִין בְּמַעְגְלֵי צְדָק [מג ע"א] וּמִטָּה מִשָּׁה [ס"ו תַּרְבִּיב] עוֹד מְזָה, וְמָה שֶׁמְזַהֲרִין שְׁלָא לְנַהוֹג בְּפוֹרִים קְלוֹת רָאשׁ, אֵלּא לְשִׁמּוֹח בְּשִׂמְחָת מְצוּה וּדְקָדוּק בְּנִטְיִלַת יְדֵים וְהַמוֹצֵא וּבְרַכַּת הַמְזוֹן ע"ש בֵּאֲרִיכוֹת: (אליה רבה א"ח תרצה, ב) וגם בבאור הלכה א"ח תרצה ד"ה חייב איניש

³⁹ חַיִּיב אֲדָם לְהַרְבוֹת בְּשִׂמְחָה בְּיוֹם זֶה וּבִאֲכִילָה וּבִשְׂתִיָּה עַד שֶׁלֹּא יִחַסֵּר שׁוֹם דְּבַר וּמ"מ אֵין אֲנוּ מְצוּוִין לְהִשְׁתַּכֵּר וּלְהַפְחִית עַצְמָנוּ מִתּוֹךְ הַשִּׂמְחָה שְׁלָא נְצַטְוִינוּ עַל שִׂמְחָה שֶׁל הוֹלָלוֹת וְשֶׁל שְׁטוֹת אֵלּא בְּשִׂמְחָה שֶׁל תַּעֲנוּג שְׁנִינֵי מִתּוֹכָהּ לְאֵהֶבֶת הַשֵּׁם וְהוֹדָאָה עַל הַנְּסִים שֶׁעָשָׂה לָנוּ וְמָה שֶׁאֲמַר כָּאן עַד דְּלֹא יֵדַע בֵּין אֲרוֹר הַמֵּן לְבוֹרֵךְ מֵרַדְכִי כָּבֵד

פִּרְשׁוּ קֶצֶת גְּאוּנִים שִׂמְחָה שֶׁהִזְכִּיר אַחֲרָיו קָם רַבָּא שְׁחִטָּה לְרַבִּי זִירָא דְחוּ כָל אוֹתָם הַדְּבָרִים וְלַעֲנִין בִּיאוֹר מִיָּהָ זֶה שֶׁאֲמָרוּ בֵּין אֲרוֹר הַמֵּן וְכו' הוּא מִמָּה שֶׁאֲמָרוּ בְּתַלְמוּד הַמַּעֲרָב שֶׁצִּירִךְ לֹמַר אַחֲרֵי מִקְרָא מַגִּלָּה אֲרוֹר הַמֵּן בּוֹרֵךְ מֵרַדְכִי בְּרוּכָה אֲסַתֵּר אֲרוֹרָה זֶרֶשׁ וְכֵן שֶׁצִּירִךְ לֹמַר חֲרֻבוֹנָה זְכוֹר לְטוֹב וְאֲמַר שֶׁחַיִּיב לְהִתְבַּשֵּׂם עַד שֶׁלֹּא יֵדַע בְּבִירוֹר מָה יֵאֱמַר אֵלּא שֶׁכָּבֵד לְדַעֲתֵינוּ כִּמוֹ שֶׁבִיאָרוֹנוּ וְגְדוּלֵי הַמַּחֲבָרִים כָּתְבוּ עַד שִׁירָדָם וְכֵן לַעֲנִין בִּיאוֹר זֶה שֶׁאֲמַר שְׁחִטָּה לְרַבִּי זִירָא פִּי מִלְשׁוֹן שְׁחִטָּה ר"ל שִׁימַעְנוּ וְאַחִיָּה הוּא מִלְשׁוֹן הַחֲלִימֵנִי וְהַחִיֵּינִי סְעוּדַת פּוֹרִים אֵין עֵיקַר שִׂמְחָתָה אֵלּא בְּיוֹם שֶׁהָרִי נִאֲמַר יָמֵי מִשְׁתָּה וְשִׂמְחָה וְאֵם אֵלּא בְּלִילָה הֵן חוֹבְתוֹ הֵן לִילָה שִׂמְחָתוֹ יוֹם הַפוֹרִים הֵן לִילָה שֶׁעֲבָר הַפוֹרִים: (בֵּית הַבְּחִירָה לְמֵאִירִי מַגִּילָה ז:)

⁴⁰ וּפְדוּיֵי יְקוּק יִשְׁבּוּ וְבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחָת עוֹלָם עַל-רֵאשֵׁם שִׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִשְׂגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וְאַנְחָה: (ישעיהו לה, י)

⁴¹ כִּי-נָחַם יְקוּק צִיּוֹן נָחַם כָּל-חֲרָבֹתֶיהָ וַיִּשֶׂם מִדְּבָרָהּ כְּעֵדן וְעֵרְבָתָהּ כְּגֹן-יְקוּק שִׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה: (ישעיהו נא, ג)

⁴² מְזִמּוֹר לְתוֹדָה הִרְעִינוּ לִיקוּק כָּל-הָאָרֶץ: עֲבָדוּ אֶת-יְקוּק בְּשִׂמְחָה בָּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּה: (תהלים ק, א-ב)